

אמור זאת לציפורים

כמה ביקורים חטופים בחייו. אביו עזב את הכפר ועבר לעכו, ושם נולד. אך לעצאם היתה הרגשת שייכות חזקה מאוד לכפר, שאת שמו נשא. הכפר סימל את שורשיו.

מה טיבו של כפר, שבו היו שורשיו של איש כזה? סרטה כהויה בין הגבעות, לא הרחק מהתנחלות אריאל. החולפים בכביש "חוצה-שומרון" הסמוך אינם מבחינים בו, או שמעיפים בו לכל היותר מבט חטוף. הכפר דומה לכל כפר ערבי אחר בארץ: הוא מתמוזג להפליא עם הנוף, אינו שואף להתבלט מתוכו או לשלוט בו, כמו ההתנחלויות, אלא להיות חלק ממנו. והו כפר קטן ועני, אין בו דרכים סלולות.

נראה שזוהו כפר עתיק מאוד. הוא מוקף עציזית, ועליהם פרנסתו. בקירבתו יש שרידי חומה עתיקה, שלדברי הסרטאווים שרדה ממיסגר שנבנה בעת כיבוש הארץ בידי האיטלאם, לפני 1300 שנים. נראה שהכפר עצמו הרבה יותר עתיק, אולי שרר מימי כנען, הבית הראשון והבית השני.

הטקס היה קצר, מרשים בפשטותו המכובדת. בהדרהאורחים של הכפר, אולם ריק, שנתיקרתו כיפה עטורה בפסוקים מן הקוראן, התאספו הגברים. לחצנו ידיים וישבנו על כיסאות פשוטים לאורך הקירות. על אחד הקירות היתה תלויה תמונה של עיצאם, שצוירה בידי ברהמקום על-יפי תצלומים. על הקירות האחרים נתלו כתובות שחורות, שנכתבו בכתב-יד יפה על קרטון לבן. היו אלה שירים שנכתבו לכבוד עיצאם על-ידי תלמידי בית-הספר המקומי.

אחרי שני נאומים קצרים על האיש, מטרותיו ופועלו — אחד מפי אורח ישראלי ואחד מפי ברהמקום — הסיר מתי פלד את הלוח השחור מן הצויר. ישבנו שעה קלה, לחצנו ידיים ונפרדנו. כל בני הכפר הם בני חמולת סרטאוו, ובין הגברים היו גם קרובי-משפחה קרובים יותר, כמו בן אחי-אביו. לשואו חיפשי בין הנוכחים איש שתווי-פניו יזכירו לי את עיצאם, אך התנהגותם, שאמרה כבוד, הזכירה לי את האיש.

כאותה השעה עצמה התקיים בעיירה הפורטוגלית אלכופיירה המישפט המגווח (השני) לרוצחו של עיצאם. אין הוא חשוב. האיש יישכה, שמו של סרטאוו — ושם הכפר שהעניק לו את השם — יזכרו לזרורות.

כרטיס אשראי להצבעה

הללויה: רעיון ההצבעה האלקטרונית ככנסת עלה שוב על הפרק. התגשמות רעיון זה דומה לכיאת המשיח: אף שהוא מתמהמה, הוא יבוא. השאלה היא רק מי מהשניים יקדם למי. את הרעיון העליתי לראשונה לפני 15 שנים. כתבתי מיכתב ליו"ר הכנסת דאז, ראובן בראק, ופירטתי בתמימותי את כל המעלות הבלוטות של שיטה זו.

למשל: אין צורך למנות את הקולות בעת ההצבעה. מכירי הכנסת אינו צריך לערוך מניין ידני, כמו נער בכית-הספר. (לא פעם נוכחתי לרעת שהמניין מוטעה, ולפעמים היו גם רינונים על כוונות אפלות לזיף את התוצאות). אין צורך לבחור במנינים שיעמרו בתוך יוספרו ידיים, תוך ויכוחים ביניהם. התוצאות נקבעות אוטומטית, תוך חלקיק של שניה, נלי כל אפשרות של טעות. הח"כ לוחץ על כפתור, או מסובב מפתח — וזהו.

אך זוהי רק מעלה אחת. נוספת אליה מעלה שניה, שגם עליה הצבעתי ברוב תמימותי: הצבעתו של כל ח"כ נרשמת אוטומטית בפרוטוקול. כך ניתן יהיה לראות בכל עת מי הצביע בעד ומי נגד.

ברקת השיבי לי בנימוס שאין תקציב לכך. הוא גם נקב בסכום: 200 אלף לירות — סכום לא מבוטל, בימים המאושרים ההם, אך גם לא מרקייע-שחקים.

מובן שלא הייתי כל-כך תמים. היה ברור לי לגמרי מרוע מתנגד המיסמך המיפלטגי להצבעה האלקטרונית. רוב חברי הכנסת, ובכללם ראשי כל הטיעות הגדולות, מהווים קארטל. יש להם אינטרס משותף להעלים את היעדרותם המתמרת מן המישכן, וגם את הצבעותיהם.

אילו היתה קיימת שיטה של הצבעה אלקטרונית ורישום אוטומטי, היה יכול פלוני לבוא ערב הבחירות הבאות ולספר על יריבו: "ח"כ אלמני נעדר מ-97.3% של ההצבעות שנערכו בכנסת ה-11" לא נעים. הוא יוכל גם להגיד: "ח"כ שלמוני הצביע נגד התוספת לגימלאים" או "בעד הטורויסטים היהודיים". ומי רוצה לזכור כיום כיצד הצביע בפרוס מילחמת-הלבנון.

כיום אין כל אפשרות כזאת. אין שום רישום של נוכחות הח"כים בישיבות המליאה. לא נרשם מי הצביע, ובעד מה. אין כל אפשרות לכרר איך הצביע ח"כ מסוים בעניין מסוים, אם הצביע בכלל (חוץ מאשר במיקרים נדירים ביותר, כאשר נערכת "הצבעה שמיית" והצבעת כל ח"כ נרשמת).

עכשיו תפס מהנדס יהודי-צרפתי בעל שם ישראלי את הכנסת בגרון, והציע לה להתקין את המערכת בחינם, תמורת דמי-החזקה חודשיים בסך 9000 דולר — כמחיר התחזוקה של חמישה ח"כים שאיש אינו יודע מה מראה פניהם.

בוודאי תגידו: זוהי הצעה שאי-אפשר לסרב לה! רוצים להתערב?

יש כמה וכמה שיטות להפעלת ההצבעה האלקטרונית. ידידי דיטר אשה, אחד מנציגי היורקים הגרמניים בפרלמנט האירופי, סיפר לי כי במוסד זה הונפק לכל חבר כרטיס פלאסטי, שאותו הוא מכניס לאחד משלושה חייצים. בעד, נגד, נמנע. הצרה היא, לדבריו, שאחד מחבריה-הפרלמנט מחליפים כרטיס זה בטעות בעת ההצבעה. כרטיסי אשראי וכספמאט, וגורמים לשיבושים.



כשהמצב כבר היה גואש, שידר המח"ט קריאת-עזרה למפקדיו. אלה השיבו לו במסר מפי חומייני: בטח באללה והילחם עד הסוף. אולם ביטחונם של המח"ט ואנשיו באללה הלך ופחת משעה לשעה, ככל שגברו המים ורבו ההרוגים. לבסוף נכנעו לעיראקים. ללמדך שלא כל המתאכזרים הם שיעים, ולא כל השיעים מתאכזרים.

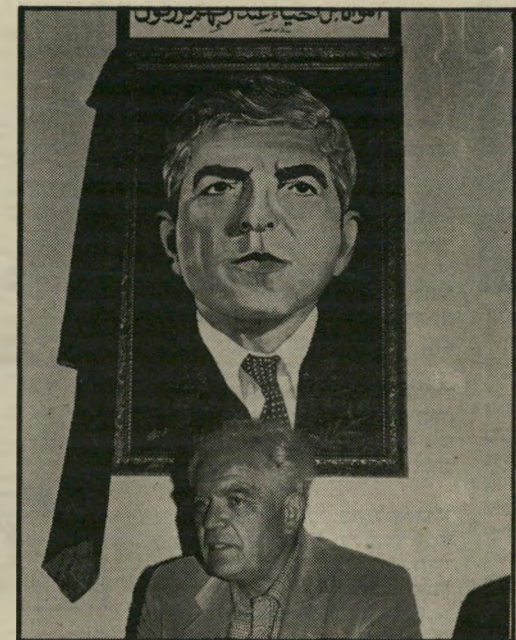
האיש מסרטה

מזורים, מזורים החיים. ראיתי בטלוויזיה את המחזמר האלו דולי, כביצועה של כרברה סטרייסנר, שחקנית שאיני מת עליה. תוך כדי כך חשבתי, כמובן, על חנה מרון. מי שראה את חנה מרון רוקדת ומשתוללת על בימת אלהמברה ביפו אינו יכול אלא להיזכר בה, כשהוא רואה מחזמר זה. כי זה היה זמן קצר בלבד לפני שקרה לה האסון, שבו קיפחה את רגלה.

האסון הזה נגרם על-ידי אירגון-פיראדיון בשם "אירגון-הפעולה למען שיחזור פלסטין", שתקף את הנוסעים הישראליים בנמל-התעופה של מינכן. בראש האירגון עמד אז מנתח-לב פלסטיני שחזר מארצות-הברית, הד"ר עיצאם אל-סרטאוו. כעבור כמה שנים הפך אותו אל-סרטאוו, בעיקבות התפתחות רעיונית מעניינת ביותר, ללוחם-השלום מס' 1 בעם הפלסטיני. על התקפת-מינכן כיפר במשך שבע שנים רצופות, שבהן סיכן את חייו למען השלום יום-יום ולילה-לילה, עד שנרצח — לפני שנתיים בריוק.

כמה פעמים, ברעיעים של קירבת-לבבות, גילה לי שהוא מקווה שבאחד הימים אפגיש אותו עם חנה מרון, ושיצליח לכבש ממנה הבנה ומחילה. פגישה זו לא התקיימה. כרעיעים אחרים אמרתי שאני מקווה שבאחד הימים, אחרי השגת השלום, יקח אותי עימו לביקור בכפר שממנו באה מישפחתו — הכפר סרטה בגדה המערבית. גם חלום זה לא התגשם.

אך השבוע ביקרתי, סוף-סוף, בכפר סרטה. יחד עם מתי פלד ויעקב ארנון, שני ידידי הישראליים האחרים של סרטאוו, ביקרתי ביקור-אבל בכפר, לכבוד יום-השנה לרצח. הייתי מלא סקרנות. אומנם, עיצאם עצמו לא נולד בסרטה, ולא ערך בה אלא



סרטאוו בציור בן-כפרו (מתחתיו: מתי פלד)

במדור המיכתבים למערכת גרוסלם פוסט מצאתי סיפור שהוא פנינה.

מעשה בשני ייקים, שגרו בשנות ה-30 בכית ירושלמי. בקומה התחתונה גר בנקאי בלתי-דתי, שהיה מפורסם בלשונו העוקצנית. בקומה השלישית גר דוקטור דתי, שמוצאו היה מחוגי אגודת-ישראל כפרנקפורט.

מובן שהשניים לא דיברו זה עם זה, וכל הקשר ביניהם היה בכתב, באמצעות תיבות-הדואר. בגרמנית, כמובן, ובצורה תרבויתית.

מישפחת הבנקאי נהגה להאכיל את הציפורים בפירוריהלחם, שהניחה על סף ליד החלון. באחד מימי-פסח נרעש הדוקטור הרתי מלמעלה להיווכח שגם הפעם, כעצם ימיה-החג, היו מונחים על הטס פירוריהלחם. הוא ישב וכתב מיכתב נועם לשכן דלמטה, ובו מחה בתוקף על חילוליה-החג בפרהסיה.

למחרת היום, כשהסתכל למטה, ראה הדוקטור ליד הטס שלט בשפה הגרמנית: "ציפורים חביבות, אלה מכן שהן שמורות-מיצוות — נא לפנות לקבלת אוכל כשר לדוקטור בקומה השלישית". כל זה מוכיח שהקרב על אכילת-חמץ בהגיהפסח אינו חדש. אך יש בו, השנה, חידוש.

באחד מימי הפסח מצאתי את עצמי יושב בכית-קפה כרחוב ושותה בירה. אז תפסתי שקרה משהו.

בימי נעוריי לא היה עולה על רעתי לשתות בחגי-הפסח בירה, לא לאכול פיתה, בפרהסיה. גם אז הייתי בלתי-דתי בהחלט. אך לא מצאתי טעם בהרגות אנשים מאמינים. את החמץ אכלתי בכית, בין ארבעת הכתלים. ביום-הכיפורים נשארתי בכית. אני זוכר שפעם, כשהייתי רוכב-אופנוע מושבע, יצאתי לפני יום-הכיפורים לטיול בארץ, והקפדתי שלא לעבור בשום ישוב יהודי ביום-כיפור. היה נראה לי שההתחשבות בריגשות חולת היא מידה טובה. כל זה השתנה עתה.

כאשר קראתי על השתוללות-האמוק של האיית-אללה כיבי מטבריה, בערה בי חמתי להשחית. כיבי טען להצדקתו ש-הדם עלה לי לראש, כשראה את הצעירים אוכלים חמץ בפרהסיה בעירו. ובכן, מה שמותר לו, מותר לי. הדם עלה לי לראש כשקראתי על הפועלו, בראש חבורה של מפקחידת נוסח-איראן, כדי להחרים את הכיסאות של בעלי בתי-הקפה תוך שימוש בתיורוביסורק. (אחד מבגלי-הקפה לא עבר שיקוף-ריאות, וכר). החלטתי שבמצב כזה, כשרוחקים אותנו אל הקיר, עלינו להשיב בפרובוקציה על פרובוקציה. לאמור: לשתות בירה ולאכול פיתות בפרהסיה, כהפגנה למען חרות-האדם.

לחץ ויצר לחץ נגדי. זהו חוק בטבע, וגם בטבע האדם. אם נציג מגוחך של סיעה רתית עלובה ומבוטלת, שהגיע למעמך של ראש-עירייה באמצעות קנוניות קואליציונית, מתנהג כמו רוח-אללה חומייני, הוא יגלה שגם אנחנו נתייחס אליו ואל שכמותו כמו אל חומייני.

ואם הכנסת תחוקק חוק לאיסור אכילת חמץ בפרהסיה, היא תספח כמו ידיה תנועה של התנגדות, שתתבטא באכילה המונית של לחם בחגי-הפסח כרחוב.

למצוא כל דבר!

טוב שיש מישהו השומר על המוסר בישראל. לא ככריטניה היינז.

זה התגלה כאשר שידרה הטלוויזיה השבוע את טארטיף, מחוזו הנהדר של ז'אן-באפטיסט פוקלן, הידוע יותר בשם-העט מולייר. בשיא המחזה מנסה מטיף דתי לפתות את בעלת-הבית. הדברים מלאים ברמזים מיניים גסים. כאשר הגברת פורצת בשיעול, אומר המטיף כי עליה למצוא סוכריה. על כך עונה הגברת, ברמז עבה, שהיא מוכנה "למצוא כל דבר".

התירגום בטלוויזיה הישראלית תיקן את הדברים. הוא שם כפי הגברת את הפסוק "כראי למצוא סוכריה".

מולייר כתב את המחזה לפני 326 שנים, כאשר שילטון הדת היה בעיצומו. אף ש"מלך השמש", לואי ה-14, היה בעד המחזה ובעד מולייר, נאסרה הצגתו בפומבי במשך תקופה ארוכה, והארכי-הגמון של פאריס איים בנידוי על כל מי שייגע בו. לבסוף הכריע המלך לטובת ההצגה, והיא הוצגה גם בפרהסיה, אחרי שקודם לכן נקראה רק בחוגי החצר.

מולייר שילם עבור החסד במערכה האחרונה, התפלה למרי, שבה התנף למלך עד בלי די וניסה להעמיד פנים כאילו הוא מבחין בין דתיים אמיתיים ובין נוכלים, ההופכים את הדת קרדום לחפור בו. זהו נושא אקטואלי מאוד, והתיאטרון הבריטי אכן שיחק את המחזה הנושן כאילו היה בן זמננו. מולייר נשאר רענן ורלוונטי כבימי חייו.

השאלה היא: האם היתה הטלוויזיה הישראלית מעזה להציג את טארטיף אילו היה מחזה ישראלי מורגני, על החרדים והחוזרים-כתשובה ושאר בעלייה-חיים בקירקס הרתי הישראלי של 1985?

מים עד נפש

הנה סיפור בלעדי, ששמעתי מפי אישיות ככירה בעולם הערבי, שטענה שהוא אמת לאמיתה.

על אי כאיזורה-ביצות בדרום-עיראק התבצרה חטיבה של צבא-איראן. בראש החטיבה עמד מח"ט ארוק, שהיה מסור בכל ליבו לתורת חומייני.

במהלך הקרבות פתחו העיראקים את הסכרים, שהגנו על האי, ונחשול מים החלו מציפים אותו. חיילים איראניים רבים טבעו, והנתורים הצטופפו בשטח שהלך והצטמק, הם הופגזו על-ידי העיראקים ללא-רחם.